

Vabariigi Valitsuse korralduse „Vabatahtliku keskse hankija määramine info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna riigihangetes“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Eelnõuga määratakse Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (edaspidi *KEMIT*), vabatahtlikuks keskseks hankijaks Kliimaministeeriumi, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) valdkonna riigihangetes.

KEMITi poolt korraldatavate kesksete riigihangete ulatus ja tingimused lepatakse kokku asutuste ja KEMIT vahel sõlmitavates kokkulepetes. Korraldusega luuakse võimalus vabatahtlikuks keskseks hankimiseks lisaks Kliimaministeeriumi ja selle valitsemisala asutustele ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ja nende valitsemisalade asutustele (edaspidi *teenindatavad asutused*).

2023. aasta 1. juulist kehtima hakanud muudatustega Vabariigi Valitsuse seaduses korraldati ümber Keskkonnaministeerium Kliimaministeeriumiks. Sama seadusega korraldati ümber ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valdkonnad ning nende valitsemisalad ja asutused. Ümberkorraldustega loodi KEMITile lisaks Kliimaministeeriumi ja KEMITi struktuuri liikunud üksustele kohustus tagada IKT alane teenindamine, sealhulgas valdkonna hangete läbiviimine ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, selle valitsemisala asutustele ning alles jäi senine ülesanne tagada Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalasse liikunud Maa-ameti teenindamine IKT valdkonnas.

IKT riigihangete läbiviimine on kõrget pädevust nõudev oskusvaldkond ning vajalike tegevuste koondamine selleks nimetatud keskse hankija ülesandeks on tavapärane toimetud, mis aitab vähendada asutuste kulutusi sellealaste vajaduste rahuldamisel, kuivõrd vajalikud asjad või teenused hangib valdkonnas pikaajalist kogemust ja ajakohaseid teadmisi omav hankija. IKT alaste teenuste osutamine on protsessipõhiselt tihedalt seotud valdkonna teenuste tellimise ja asjade soetamisega. KEMIT on selle loomisest alates IKT hanketeenusega tegelenud põhimäärusega sätestatud kohustusena, mis on taganud soovitud IKT eesmärkide ning arengute saavutamise. KEMIT on valitsemisala IKT hangete tunnustatud ja tulemuslik kompetentsikeskus.

Eelnõu ja seletuskirja koostas Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse õigus- ja administratiivvaldkonna jurist Kalev Kala (tel 626 5010, kalev.kala@kemit.ee). Eelnõu õigusekspertiisi tegid Kliimaministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Anna-Liisa Kotsjuba (tel: 625 8998, anna-liisa.kotsjuba@kliimaministeerium.ee) ja nõunik Annemari Vene (tel 55 655 707, annemari.vene@kliimaministeerium.ee).

2. Eelnõu sisu

Eelnõu koosneb kahest punktist.

Punktiga 1 nimetatakse KEMIT info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna vabatahtlikuks keskseks hankijaks Kliimaministeeriumi, Regionaal- ja

Põllumajandusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas.

Võimaldamaks KEMITil täita talle pandud ülesandeid IKT hangete läbiviijana kõigi tema poolt teenindatavate hankijate jaoks, ka nende, kes ei kuulu KEMITiga sama ministeeriumi valitsemisalasse, on vaja kooskõlas riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) sätetega täiendada õigusruumi sobiva regulatsiooniga. Arvestades, et ministri tegevusväli keskse hankija nimetamisel piirneb tema juhitava ministeeriumi valitsemisalaga, tuleb sobiva ulatusega keskse hankija määramine ette võtta Vabariigi Valitsusel.

RHS reguleerib keskset hankimist §-s 42, mille lõige 2 sätestab keskse hankija määramise diskretsiooni Vabariigi Valitsusele. Sama paragrahvi lõikes 5 on seadusandja ette näinud ministrile võimaluse nimetada keskne hankija ministeeriumi valitsemisala piires. Seadus ei sätesta ministrile voli korraldada enda juhitava ministeeriumi valitsemisala hankeid mõne teise ministeeriumi valitsemisala asutuse poolt, kes ei ole nimetatud keskseks hankijaks Vabariigi Valitsuse poolt.

Eelnõu piirdub keskse hankija nimetamise mõjuulatuseks vaid selle koostamise ajal puudutatud ministeeriumite ja nende valitsemisaladega põhjusel, et täpsustada nende ministeeriumite ja asutuste valikut, arvestades asjaolu, et vabatahtlike keskseid hankijaid IKT valdkonnas on nimetatud ka lisaks KEMITile. Eelnõus nimetatud ministeeriumite ja nende valitsemisalade asutuste IKT-alane teenindamine on KEMITi ülesanne. Seda ülesannet eesmärgipäraselt täita viisil, kus teenuse üheks osaks olevat hankeprotsessi viiks läbi mõni teine keskne hankija, kes ei osuta asutusele IKT teenust, ei ole otstarbekas ega ressursisäästlik.

Punktiga 2 sätestatakse punktis vabatahtliku keskse hankija ja teenindatavate hankijate vaheliste hankekorralduslike suhete reguleerimiseks kokkulepete sõlmimine. Punktis volitatakse ministeeriumi sõlmima kokkuleppe enda valitsemisala asutuse nimel.

Vabatahtlikes kesksetes hangetes osalemiseks sõlmivad asutused KEMITiga koostöökokkuleppe, kus on kirjas poolte vastastikused õigused ja kohustused.

Riigihangete alusdokumentide koostamine ning komisjoni töö toimub KEMITis kehtiva korra kohaselt. Riigihankemenetluse tulemusel sõlmitakse parima pakkuja või pakkujatega leping, mille allkirjastab vabatahtlik keskne hankija.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Korralduse mõjud

Varasema olukorraga võrreldes muutub teenindatavate asutuste jaoks nende IKT hangete läbiviimine, mida ei hangi kohustuslik keskne hankija. Lisaks Kliimaministeeriumile ja selle valitsemisala asutustele hakkavad KEMIT-poolset hangete läbiviimise teenust tarvitama ka Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ning selle asutused, samuti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja selle asutused. Eelnõu ei mõjuta muude riigiasutuste ega kohalike omavalitsusasutuste tegevust.

5. Eelnõu rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Eelnõu toob kaasa KEMIT jaoks lisanduva kulu tööjõule, kuna hangete läbiviimiseks vajalike tegevuste maht kasvab senisega võrreldes. Teenindatavate asutuste eelarvetest tuleb paigutada hangete rahastamiseks vahendid ümber KEMIT eelarvesse, kuna IKT hangete puhul hangitav vara peaks üldjuhul kuuluma KEMITile, kelle ülesandeks jääb ka vara ülalpidamine, hooldus, kaasajastamine ja nendeks eesmärkideks edasiste hangete läbiviimine. Seoses hankemenetluste muutumisega valitsemisalade ülesteks, tekib teenindatavatel asutustel kohustus varasemast erinevalt IKT hankeid planeerida ja see võib mõjutada nende asutuste eelarvete koostamist. Ka juhul, kui KEMIT võtab vajadusel teenindatavatelt ministriumitelt ja asutustelt üle teenistujad koos ametikohtadega, kantakse KEMITi eelarvesse üle nende teenistukohtade personalikulu vahendid. Asutustega, kes tulevikus KEMITi teenuseid kasutavad, sõlmitakse koostöökokkulepped, kus kirjas poolte vastastikused õigused ja kohustused ning kulude hüvitamine.

6. Korralduse jõustumine

Korraldus jõustub üldises korras.

7. Kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Rahandusministeeriumile ning Riigikantseleile.

Eelnõu menetlemine on kiireloomuline, kuivõrd keskseks hankijaks määramise vajadus on tingitud juba käimasolevatest projektidest, muuhulgas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi IKT-vara hooldus- ja arendusvajadustest, mille raames tuleb hankida asju ja teenuseid. KEMITi ülesandeks on IKT valdkonna hangetega teenindada ka Maa-ametit, mis tegutseb Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalal, mida aga KEMITil ei ole võimalik teha kui KEMIT ei ole valitsemisalade üleselt vabatahtlik keskne hankija.